

Baptismum adplicata. Verum et voluit quoque eam efficaciter adplicare pro originali peccato paruulorum qui baptizantur; quemadmodum et pro originali, et pro personalibus adultorum post Baptismum, qui rite dispositi Poenitentiae Sacramentum suscipiunt; atque pro omnibus quorum habemus contritionem perfectam. Quibus quidem positis conditionibus, haud potest Deus, stante Christi satisfactione, peccata non dimittere. Voluit tamen Christus sua merita efficaciter adplicare ad efficaciam auxilia, et finalem perseuerantiam aliquibus impetranda: pro aliis autem noluit merita sua sic adplicare vt ea obtinerent. Quod si horum rationem ex nobis quaeras, ad inscrutabilia Dei iudicia cum Paulo confugiemus.

Septimum argumentum in ipsos obiiicientes productum videtur: esto enim negent illi, Christum ex iustitiae rigore satisfacere potuisse; adserunt tamen aliquatenus Deo satisfacisse; quum tamen potuisse aliquatenus Deum offendere non adfirmant. Dicendum ergo, Verbum, etiam vti in humana natura subsistens, non potuisse se ipsum et Deum offendere, non ex eo capite quod non esset aliud vt offendens, et aliud vt offensum; sed ex defectu potentiae peccandi: Verbum siquidem vt in natura humana subsistens est quoque impeccabile.

Octauum sic solutum esto: Satisfecit etiam Christus pro peccatis contra ipsum commissis; sed eiusmodi satisfactionem, non sibi vt in humana subsistenti natura exhibuit, sed Deo in se, seu toti Trinitati: vt enim per peccatum in Spiritum S. non sola Spiritus S. persona offenditur, sed Deitas tota; ita Christum crucifigentes non offendunt Verbi personam vt ab aliis distinctam, sed totam Deitatem. Vnde scribit Paullus II. ad Corinth. 5.: »Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi.« Et Ambrosius: (22) »Deus, hoc est, sempiterna Diuinitas.« Reconciliatio igitur, sicut et satisfactio, primario facta fuit ipsi Deo, seu Diuinitati; proindeque haec fuit primarium offensae illatae subiectum.

CA.

CAPVT XVI.

De ipsa Christi satisfactione denuo agitur: quam ad vniuersos homines pertinere euincitur. Vbi et de praeparatione auxiliorum ad salutem sufficientium.

Christus non pro praedestinati tantum, sed pro omnibus hominibus mortuus est.

At mortis eius meritum omnibus hominibus non adplicatur.

Sed nec omnibus conferuntur auxilia ad salutem sufficientiam.

Constat primum dogma ex Scripturis. Apostolus siquidem in 1. ad Tim. 2. scribit: »vnus enim Deus, vnus et mediator Dei et hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.« Et ad Corinth. v.: »si vnus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt.« Item Ioan. in Epist. 1. cap. 1.: »et ipse, inquit, est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.«

Constat deinde ex Patribus. Irenaeus (1) adserit: »Christum propitiasse pro omnibus Patrem.« Clemens Alexandrinus (2) scribit: illum »protus omnium, nullo excepto, Seruatorem esse.« Origenes: (3) »non iis, inquit, tantum inderi voluisse, qui in vno erant orbis angulo, sed quantum in ipso fuit, iis qui vbique sunt.« Augustinus: (4) »venisse, ait, vt salueret eos etiam, qui saluari noluerunt.« Habent similia alii Patres.

Suffragatur multiplex ratio; scilicet quae petitur ex noxa originali, cui omnes omnino Aadae posterii obnoxii nascuntur: Ex Ecclesia, quae omnes in sinu suo amplectitur: Ex Euangelio, quod per orbem vniuersum praedicatum est: Ex oratione, quam pro omnibus effundere tenemur: Ex aliis bene multis. Recolantur, quae dicta a nobis sunt, dum de Dei beneplacito erga omnium hominum salutem

N 2

10:

(1) Lib. v. cap. 17.

(3) In iv. adu. Celsum.

(2) In vii. Strom.

(4) Tract. xxxvi. in Ioan.

loqueremur. (5) Omnia enim ibi producta, vel ex Scriptura et Patrum traditione, vel ex ratione ipsa, pro dogmate isto constabiliendo adprime faciunt.

Quibus hanc peculiarem rationem addere placet, vt pro praedestinatis tantum Christum mortuum fuisse amplius firmemus. Praeter eos, quos Scriptura electos praedestinasoue adpellat, sunt qui ex Christi morte fructum aliquem percipiunt: ii nimirum, qui aut in Baptismo, aut in Sacramento Poenitentiae iustificationem consequuntur, etsi in ea ad finem vsque non perseuerent: neque enim vel iustificatio, vel praerequisitae ad illam dispositiones, vel tandem donum aliquod ad salutem pertinens, alicui in statu naturae lapsae conferuntur, nisi ex meritis quae Christus per mortem comparauit: atqui pro illis omnibus Christus mortuus est, qui fructum aliquem ex Christi morte percipiunt: ergo.

At mortis Christi meritum non adplicari omnibus hominibus quod secundo loco firmauimus, dogma quoque fidei est expresse a Concilio Tridentino definitum his verbis: (6) »verum etsi ille pro omnibus mortuus sit, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt, sed ii tantum quibus meritum passionis eius communicatur.« Idem sensit Lugdunensis Ecclesia sic loquens: (7) »catholica fides tenet, et Scripturae Sanctae veritas docet, quod omnibus credentibus, et per gratiam Baptismi ex aqua et Spiritu Sancto regeneratis, et Ecclesiae incorporatis, vere Dominus et Saluator noster sit passus. De infidelibus vero eadem constantia definit: cesset haec noua et inaudita praesumptio, vt nullus hominum, etiam impiorum, et apud inferos irreuocabiler damnatorum fuerit, pro quo Christus passus non fuerit, quum pro solis his defunctis passionem sustinuerit, qui eum dum in corpore viuerent, fideliter venturum crediderunt. Hoc itaque est catholicum, hoc fidei Ecclesiae ab initio commendatum.«

Eadem quoque fuit mens Synodi Valentinae, ex tribus prouinciis Lugdunensi, Viennensi, et Arelatensi coactae. (8) Ex Conciliorum igitur firmissima auctoritate euincitur meritum passionis Christi non fuisse omnibus adplicatum. Neque enim omnes recipiunt, vel recipere possunt Baptismum et Poenitentiam; neque conferuntur omnibus in diuiduo hominibus auxilia actualia, quae ad salutem sufficiant, et si omnibus praeparata sint.

Id

(5) Tom. I.

(6) Sess. VI. cap. 3.

(7) In Lib. de tenenda Scripturarum veritate. (8) Cap. IV.

Id quod non perfunctorie quidem, sed ex instituto hic a nobis discuti expostulat propter diuersas Theologorum sententias, etiam eorum qui S. Thomae discipuli audiunt. Itaque tertiam propositionem his argumentis communiunt Theologi nobilissimi Dominicus Bannes, (9) Iuenin. (10) Bertius, (11) Gonetus, (12) aliique plurimi. Neque paruulis pluribus, neque infidelibus, qui nihil vquam audierunt de Euangelio, neque omnibus peccatoribus obcaecatis et induratis praeparata a Deo auxilia ad salutem sufficientia conferuntur: ergo. Prob. ant. quoad singulas eius partes. Quoad primam quidem: non dantur actu auxilia eiusmodi iis omnibus paruulis qui baptizari non possunt: nempe nihil prorsus praeter Baptismum sufficiens est in noua lege ad paruulorum salutem; quippe ex Christi Domini testimonio: »nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei« quo ostenditur necessarium omnibus et singulis Baptismum esse ad salutem necessitate medii: Atqui multi paruuli baptizari non possunt: ergo.

Primo siquidem baptizari non possunt plerique ex his, qui apud infideles nati, antequam ad rationis vsum perueniant, moriuntur quum vt supponitur nihil vquam apud eorum parentes de Baptismo auditum sit, illiusque necessitatem inuincibiliter ignorent. Quod et de puerulis illis qui in eo loco nati vbi deest aqua, statim post natiuitatem moriuntur, Augustinus tenet. (13)

Deinde baptizari non possunt paruuli, qui priusquam nascantur, in matris utero moriuntur; tum quod renasci non potest, qui semel non est natus; tum etiam, quod illis ministrorum actio, nempe ablutio, quaecumque humana adhibeatur diligentia, adplicari non possit, dicente Augustino: (14) »quid dicam, quod paruulus aliquando, antequam illi per ministerium baptizantis succurrere possit, exspirat.« Similiter baptizari non possunt paruuli, qui licet nati, tandem non viuunt quamdiu opus est, vt parentum aut ministrorum diligentia eis possit succurrere: vt enim loquitur ipse Augustinus: (15) »plerumque etiam festinantibus parentibus et paratis ministris, vt Baptismum paruulo detur, Deo tamen nolente, non datur, qui eum paruulum in hac vita non tenuit vt daretur.« Insuper non raro quoque con-

(9) I. Part. q. 23. art. 3.
(10) Inst. Theol. p. 3. cap. 6. art. 1. et seq.
(11) Lib. xviii. cap. 8.(12) Disp. v. de Reprob. art. 5.
(13) In lib. de nat. et grat. cap. 8.
(14) In lib. de don. perseu. cap. 12.
(15) Ibidem.

tingit, vt non tantum ii qui ex iniquis parentibus nati sunt, sed illi etiam qui ex iustis nascuntur, baptizari non possint. Scribit enim Augustinus: (16) »Deus aliquando adoptat in filium, quem format in vtero immundissimae foeminae; et aliquando non vult esse filium, quem formauit in vtero filiae suae. Ille quippe ad Baptismum, nec-»cio qua praeuisione, peruenit: iste, repentina morte non peruenit. . . »Nec enim quod soletis de maioribus dicere (adloquitur Pelagianos) »Deus vult, paruulus non vult, cet. «

Probatnr modo quod secundam partem ex Scriptura. Apostolus ad Ephes. v. haec scribit: »eratis aliquando tenebrae, nunc autem »lux in domino.« Atque eiusdem Epist. cap. ii. fideles quos Deus ab impietate vocauit ad fidem, sic adloquitur: »eratis illo in tempore »sine Christo, alienati a conuersatione Israel, et hospites testamento-»rum, promissionis spem non habentes, et sine Deo in hoc mundo.« Ex quibus hae erunt argumentatio: Idem ferendum est iudicium de omnibus infidelibus, qui nihil vnquam audierunt de Euangelio, ac de Ephesiis antequam aliquid de ipso audissent. Atqui Ephesii tunc non receperunt auxilia ad salutem sufficientia, quoniam in tenebris iacuerunt, quoniam sine Deo, sine illa promissionum spe fuerunt: gratiae autem ad salutem sufficientes mentem illuminant, cum Christo, et cum Deo coniungunt, spemque promissionem subministrant: ergo.

Probatnr insuper ex Patribus. Augustinus sic loquitur: (17) »ex »duobus aerate iam grandibus implis cur iste ita vocetur, vt vocan-»tem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, vt »vocantem sequatur, inscrutabilia sunt iudicia Dei.« Quibus docere Augustinum denegari aliquibus nedum vocationem efficacem, sed etiam inefficacem et sufficientem, perspicuum est cuiquam legentem disincriminam illam loquutionem, aut non vocetur, aut non ita vocetur.

Et Sanctus Thomas haec scribit: (18) »dicendum, quod si in »porestate hominis dicatur aliquid exclusio auxilio gratiae, sic ad mul-»ta tenetur homo, ad quae non potest sine gratia reparante, sicut ad »diligendum Deum et proximum; et similiter ad credendum articu-»los fidei: sed tamen hoc potest cum auxilio gratiae; quod quidem »auxilium quibuscumque diuinitus datur; quibus autem non datur, ex »iustitia non datur in poenam praecedentis peccati, saltem origina-»lis, vt Augustinus dicit in lib. de correptione et gratia.« Ergo et ex

(16) Lib. vi. cont. Iul. cap. 14. (18) Secund. Sec. q. 11. art. 5.

(17) In Lib. de don. Pers. cap. 9. ad 1.

ex S. Thomae sententia infidelibus non datur auxilium sufficiens ad credendum.

Accedunt rationes theologicae. Prima: iis non datur gratia ad salutem sufficiens, quibus non datur gratia sufficiens ad habendam fidem; sine fide enim impossibile est placere Deo: At gratia sufficiens ad habendam fidem non datur infidelibus, qui nihil vnquam audire potuerunt de Euangelio: nam si eiusmodi infidelibus talis daretur gratia, rei illi essent quod non crederent; quod falsum esse ex eo abunde constat, quod ignorantia inuincibilis alicuius praecepti positui, quale est praeceptum credendi mysteria Trinitatis et Incarnationis, excusat a peccato. Vnde proscripta a Pio PP. V. haec propositio fuit, quae in Constitutione occasione Michaëlis Baii edita, legitur nunc LXV: »in-»fidelitas pure negatiua in his, in quibus Christus non est praedica-»tus, peccatum est.« Atqui infideles, de quibus agitur, laborant ignorantia inuincibili mysteriorum fidei: ergo rei non sunt quod non credant.

Secunda ratio: Deest infidelibus huiusmodi fides, nedum explicita in Christum, sed et illa quam inchoatam nominant: nam et haec quibusdam non datur, vt Augustinus docet. Deest ergo et gratia; quum fides iustificationis initium sit, vt definit Concilium Tridentinum. (19)

Tertia: Nulla adsignari ratio valet, eecur Deus infidelibus illis gratiae suae auxilia denegare nequeat, quum sint illi filii irae, filii vindictae. Non quod Deum cognoscere possint, et legem naturae quoad officia virtutum adimplere; nam nulla actio naturalis donorum supernaturalium condignum aut congruum meritum habet. Non quod viger in illis lex, vtgetque praeceptum: nam hoc non postulat aequitatis lex: atque de gratia, non de pensione disputamus. Potest ergo Deus denegare, immo et denegat illis auxilium ad salutem sufficientem.

Verum his omnibus occurrunt Theologi, qui ex opposito opinantur, vulgarissima illa sua responsione; scilicet omnia haec euincere tantum infidelibus illis non adesse quidem proxime gratiam sufficientem; seu vt placet aliis, non adesse gratiam sufficientem proxime et immediate ad diligendum Deum, et bonum aliquod faciendum; per quod possint sese ad fidem disponere. Adesse tamen remote gratiam sufficientem, seu gratiam sufficientem remote, quatenus nempe tempore a peccatis possunt, in quorum poenam subtrahitur illis diui-

no-

(19) Sess. vi. cap. 8.

notorum mysteriorum reuelatio : proindeque posse eos fidem habere quoad acrum remotum et mediatum ; quum habeant , singulis etiam momentis , gratiam ad id sufficientem .

Sed nullius roboris est haec responsio . Nam primo falsum est negatiuam ignorantiam mysteriorum fidei ita esse poenam peccatorum actualium , vt si non extarent , adesset mysteriorum reuelatio : consequuta est nimirum ex primi parentis peccato : vnde licet infideles ad rationis normam (quod tamen absque gratia fidei fieri non posse alibi dictum fuit) mores suos exigent , iis moribus Deus nequaquam moueretur ad largiendam ipsis fidei gratiam : alioquin gratia secundum merita daretur .

Secundo : Quoniam de gratia remota ad credendum disputat Augustinus aduersus Semipelagianos , vbi ait , Dei donum esse , et quibusdam dari , quibusdam non dari . Tertio : Si in potestate hominis est , aut Dei dilectio , aut temperantia , aut quaecumque alia virtus , qua ad fidem disponatur , nulla erit iam mysteriorum fidei ignorantia ; quia si medium illud remotum poneret , et proximum quoque daretur : vnde non datur , ex oppositae sententiae illatione , illius culpa libera et voluntaria .

Postremo : S. Thomas expresse docuit , (20) aliquibus denegari gratiam in poenam praecedentis peccati , saltim originalis , et ad credendum , et ad Deum et proximum diligendum ; hoc est , ad acrum fidei tam immediatum quam mediatum : atque loqui apertissime de gratia sufficiente , per quam dicitur aut fides , aut amor , esse in hominis potestate , obseruarunt doctissimi Theologi Lemos et Gonzalez .

Sed ad tertiam partem probandam veniamus , quae de obcaecatis et induratis est . Equidem denegari quandoque aliquibus gratiae sufficientis auxilium Scripturae , Patribus , et rationi consonum est . Dominus nempe , Isaiae cap. v. ait : » et nunc ostendam vobis , quid ego faciam vineae meae : auferam sepe eius , et erit in direptionem , diruam maceriem eius , et erit in conculcationem , et ponam eam desertam , etc . Quae verba non tantum de populo Israel , sed et de anima obcaecata in peccatis exponunt Sancti Patres . Et de Iudaeis haec leguntur Ioan. xii : » propterea non poterant credere , quia iterum dixit Isaías : excaecauit oculos eorum , et indurauit cor eorum , vt non videant oculis , et non intelligant corde . » Paulus etiam ad Rom. i. haec habet : » propter quod tradidit illos Deus in desideria

(20) Vbi supra .

» ria cordis eorum , in immunditiam , vt contumellis adficiant corpora sua in semetipsis . »

Ex Patribus Augustinus his verbis loquitur : (21) » nec cogitar praecuratore legem , quem digne lux deserat veritatis . Quae deserta vtiq; fit caecus , et plus necesse est offendant , et cadendo vexetur , vexatusque non surgat , vt ideo tantum audiat vocem legis , qua admonetur implorare gratiam Saluatoris . » Et post pauca : » vtiq; ista obscuratio vindicta et poena iam fuit ; et tamen per hanc poenam , id est per cordis caecitatem , quae fit deserente luce sapientiae , in plura et grauiora peccata collapsi sunt . » Et in Ioan. scribens (22) inquit : » sic excaecat , sic obdurat Deus , deserendo , et non adiuuando : quod occulto iudicio facere potest , iniquo non potest . »

Sanctus Thomas loquens de auxilio , non quidem efficaci , non de proxime sufficienti ; sed de illo , sine quo nullus habere potest ea quae sunt necessaria ad tendendum in vitium finem ; haec de induratis et obstinatis profert : (23) » quamquam autem illi qui in peccato sunt , vitare non possint per propriam potestatem , quin impedimentum gratiae praestent vel ponant , nisi auxilio gratiae praueantur ; nihilominus tamen hoc eis imputatur , quia hic defectus ex culpa praecedenti in eis relinquitur . »

Ratio tandem id ipsum euincit : Gratia enim sufficiens actualis posita est in coelesti luce , qua perfunditur mens , atque in pia motione , qua ad bonum excitatur voluntas . Atqui nec lux illa coelestis , neque pia illa motio obcaecatis et induratis adsunt quoties peccant , alioqui foret dicendum , perditos quoque peccatores nullum crimen perpetrare ; immo nusquam illis deesse , dum sic post desideria cordis sui abeunt , lucem ac motionem illam ; quod certe et falsum , et impiissimum dictu est : ergo .

Deinde : obduratos et excaecatos nullum ius ad gratiae auxilia habere , etiam mere sufficientia , ex eo constat , quod nec oriri ius eiusmodi valet , vel ex statu in quo versantur , vel ex eorum ordinatione in finem vltimum , vel ex onere praeceptorum eisdem imposito , proindeque nullo ex capite . Non ex primo quidem , quum Dei inimici illi sint ; atque non aliud illis Deus debeat , quam poenam , dicente Augustino : (24) » non simus ingrati , quod tam multos liberat » misericors Deus de tam debita perditione , vt si inde neminem li-

Tom. III.

O

be-

(21) De nat. et grat. cap. 22.

(23) In III. cont. Gent. cap. 160.

(22) Tract. LIII.

(24) In lib. de don. perseu. cap. 8.

beraret, non esset iniustus. Neque oritur ex cap. secundo: quum enim per amorem creaturarum dominantem, in eisque plurimis peccatis obfirmatum, a Deo animi auersi sicut, ius nullum habent ad media quibus finem illum consequi valeant. Se enim habent peccatores illi comparate ad finem vltimum sicut homines corpore mortui comparate ad vitam; adeo vt sicut his non debetur principium operationum vitalium, nec illis debetur auxilium sufficiens, quod locum principii in ordine ad actus supernos obrinet. Quod si Deus illud peccatoribus illis tribuat, praeter ordinem, quem illorum hominum conditio exigit, agere censeretur, vt ratiocinatur Sanctus Thomas. (25) Neque insuper oritur ex tertio capite: Si enim, illa hypothese constituta, sufficiens illud auxilium obcaecatis et induratis deberetur, confici inde posset, deberi eis absolute, vt aiunt, et simpliciter: nempe absolute et simpliciter repugnat excaecatum et induratum sine debito diligendi Deum super omnia, et alia Decalogi praecepta seruandi existere: neque enim hominem potest creare Deus absque debito illo, quum praecepta illa sint iuris naturae, quae insuper nullam patiuntur dispensationem: ergo.

COROLLARIA.

Plurima ex his quae toto hoc capite dicebamus, colliguntur, quorum hic summam dabimus. Consequitur igitur primo ex his, quae pro prima propositione probanda adduximus, mulieres quoque a Christo redemptas fuisse, contra ac erronee atque haeretice iocatus fuerit Honoratus Plata in opusculo Lugduni typis edito an. MDCXLVII: nam mulieres vnam eandemque cum nobis naturam accepisse manifesto ostendunt verba illa Genes. cap. 1: »faciamus hominem ad imaginem» et similitudinem nostram . . . masculum et foeminam creauit eos. Ex illis etiam verbis cap. 11: vbi adpellatur mulier adiutorium simile Adae. Adiutorium equidem, non vt sutoris acus, quod per summam ineptiam dixit Plata; sed neque sexu, vt per se liquet, sed natura: scilicet mulier animal est anima et corpore praeditum, in hominis societatem adscitum. Sed quid in his immoramur? Mulieres quoque calamitates illas experiuntur, quas viros obruere experti didicimus, quae antiquam maledictionem consequuntur; cuius soluendae causae venit in mundum Christus. Igitur et ad mulieres passio Christi extenditur. Qui plura desideret, Bertium consulat. (26)

Consequitur secundo Christum non esse Angelorum redemptorem,

nc-

(25) Lib. III. cont. Gent. cap. 161. (26) Lib. XXVIII. cap. 9.

neque doemonum et damnatorum. Habetur enim ex Sacris Litteris eum esse mediatorem Dei et hominum, 1. ad Timoth. 2; Saluatorem omnium hominum, cap. 4; dedisse semetipsum pro nobis, ad Tit. 11: nec tamen legitur alicubi mediatorem illum esse Angelorum, Saluatorem doemonum, redemptorem damnatorum. Praeterea, in pristina contra expressum Scripturarum sensum fingitur Diuinum Verbum Angelorum naturam induisse. Adfirmat enim Ioan. in cap. 1. Euangelii factum illud tantummodo carnem fuisse, et in nobis habitasse; adfirmat quoque Paullus ad Hebr. 11. numquam ab illo Angelos adprehensos, sed dumtaxat semen Abrahae. Quid autem Patres? Tertullianus scribit: (27) »nullum mandatum de salute Angelorum suscepit Christus a Patre: Quod Pater nec reppromissit nec mandauit, Christus administrare non potuit.« Augustinus haec habet: (28) »non enim pro Angelis mortuus est Christus.«

Quod et ratio suadet: vel enim Angeli mali saluari possunt per mortem Christi iam praeteritam, vel vt somniauit Origenes, per mortem quam iterum Christus perpessus est: neutro quidem modo: non primo, quia in morte Christi transacta denictus est diabolus, non redemptus, expulsus, et iudicatus, non saluus factus: sed nec secundo modo, *Christus enim resurgens a mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur*, ait Paullus ad Rom. vi. Vtitur hoc testimonio Bernardus, (29) eoque Origenem refutat.

Colligitur tertio quale ferendum iudicium sit de propositione illa, quae numero est v. inter eas, quas damnauit Innocentius P. X. Constitutione Romae data, anno Incarnationis Dominicae MDCIII. videlicet: »Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.« Vt enim Pontifex ipse Romanus declarauit, falsa illa est, temeraria, scandalosa; et intellecta eo sensu, vt Christus pro salute dumtaxat praedestinatorum mortuus sit, est impia, blasphemica, contumeliosa, diuinae pietati derogans, et haeretica. Cui Constitutioni ab Alexandro Papa VII. confirmatae, cuiuslibet Catholico firmiter est inhaerendum: cohaeret nempe illa cum Scriptura et Traditione. Contra vero damnata propositio in eorundem Summorum Pontificum Constitutionibus Scripturae, Traditioni, et Conciliorum decretis opponitur.

Ex his quoque quae pro secunda propositione dicebamus, colligi-

O 2

gi-

(27) In lib. de carne Chr. cap. 14. (29) Serm. LIV. in Cant.
(28) In Enchir. cap. LXI.

gitur Christum Dominum, ratione suae humanae voluntatis habita, non esse aequaliter mortuum pro omnibus in indiuiduo hominibus: non enim eadem ac aequae efficaci voluntate voluit Christus omnium in indiuiduo hominum salutem; scilicet eorum, quos Scriptura electos seu praedestinos adpellat, salutem voluit voluntate consequente; reproborum vero salutem voluntate tantum antecedente. Si enim eam voluntate consequente voluisset, indubium quin eam a Patre obtinisset; quum omnia sic a Christo volita semper obtinuerit, dicitur Paulo ad Hebr. v. *exauditus est pro sua reuerentia*. Quinimo nec potuit Christi ea voluntate salutem reproborum velle, qua aeternus Pater numquam eorum salutem voluit: vna enim absoluta ac simplex est Christi voluntas illa cum Patris voluntate.

Colligitur insuper ex tertiae propositionis probationibus hoc vnum ad fidem spectare, Deum nempe pro omnibus et singulis remedia salutis instituisse, parauisse, exhibuisse, et quantum ex se est, nulli prorsus mortalium denegasse supernas illustrationes, aliasque gratias. Dicitur enim Sap. xii: »oh! quam bonus et suavis est Dominus spiritus tuus in omnibus!« Ezech. xvii: »numquid voluntas mea est mors impij, dicit Dominus Deus, et non vt conuertatur a vils suis, et viuatur?« In i. Epist. Ioan. cap. ii: »ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed et pro totius mundi.« Et in cap. i. Euangelij: »illuminat omnem hominem,« etc. Habentur innumera huius generis in Scripturis. Quibus accedunt Conciliorum Senonensis (30) et Tridentini (31) Decreta, necnon Patrum constans traditio. Itaque nequitiam ad fidem adinere dicere, auxilium gratiae omnibus exhibitum, omnes reipsa recipere, nisi haeresis notam inurere quis temere audeat viros doctissimos atque orthodoxos, quorum nos sensa dedimus ac amplexi sumus; sed nec patienter equidem Billuartium nimis fidenter pronuntiantem sententiam illam, et bonitati diuinae, et veritati esse conformiorem. Vel enim auctoritate intrinseca inspecta, vel extrinseca seu ex numero et pondere Doctorum petita, verior ac Dei gratiae dignior nostra opinandi ratio habetur. »Dando enim quibusdam vt Augustinus ait, (32) quod non merentur, profecto gratuitam, et per hoc veram suam gratiam esse voluit. Non omnibus dando, quid omnes mererentur ostendit. Nam auxilium sufficiens donum est; nec vlla foret in Deo iniquitas,

(30) In Decret. Fidei cap. 15.
(31) Sessio vi. cap. 11.

(32) De dono perseu. cap. 12.

si Deus illud singulis denegaret. Sed diximus nimis multa in toto capite. Hoc tantum addere nobis detur, debuisse animaduertere Billuartium quosdam aduersarios experturus ille foret, dum cum Bannesio, Lemosio, Ledesma, Zumelio, aliisque eiusmodi Theologis pugnam arripiebat; quos deinde duces potissimum sequeretur; nempe Molinianos fere omnes. Sed piget in re notissima immorari: quam insuper sequens caput patefaciet.

CAPVT XVII.

Haeticorum errore detecto, variae Catholicorum sententiae produciuntur: Cauilla item illorum, horumque argumenta soluuntur.

Ancipitem hanc controuersiam non ante Augustini tempora exortam, paulatimque tacito hominum consensu restinctam, Lutheri et Caluini postmodum haereses excitarunt: tum his adflata nouorum Dogmatistarum factio de integro vexare instituit; et ad damnatae sectae suae ruinas fulciendas inde sibi praesidium arcescere. Communis itaque in Ecclesia Catholica Doctorum sensus extiterat olim, quantum ex Graecis Latinisque Patribus supra innumis, quorum innumera testimonia collegit Dionysius Peraius, (1) ad omnes et singulos mortales peractam a Christo redemptionem pertinere, proindeque Christum omnium hominum Redemptorem esse, pro omnibusque fuisse passum. Sed Lutherus et Caluinus, alique forsitan haeretici, commenti sunt, Christum pro solis electis seu praedestinis sanguinem suum fudisse; adeo vt reprobi omnes a redemptione, ea etiam quae fit per gratiam habitualem, atque per actus qui ad eam praeparant, exclusi fuerint. Quem sane errorem statim ac disseminari coepit; exhorruere Catholici omnes, atque antiquam retinentes fidem, et scriptis, et constanti confessione ab inimicorum ictibus tutati sunt.

Verum qui in dogmatae amplectendo retinendoque laudabiliter consensere, in eiusdem intelligentia et expositione haud conuenere. Contendunt enim ex Catholicis nonnulli, quos inter Ludouicus Molina Coriphaeus audit, Christum pro omnibus in indiuiduo hominibus aequaliter esse mortuum; inde concludentes, aequae efficaciter, quantum ex ipso fuit, pro reprobis ac pro electis aeternam salu-

tem

(1) Lib. xiii. de Incarn. cap. 12. et seqq. et tom. i. lib. x. cap. 5.

tem, et auxilia ad eam comparandam necessaria petiisse; reprobos tamen salutem non consequi, quod auxiliis, quibus electi, siue ad conuersionem, siue ad perseuerantiam vtuntur, nolint vti. Insuper addunt, aequè efficaciter petiisse, vt paruulis qui in infantia ante Baptismum moriuntur, aut infidelibus qui nihil vniquam de Euangelio audierunt; aut peccatoribus obcaecatis et induratis conferrentur reapse auxilia, quibus paruuli salutem possent consequi, infideles possent credere; et indurati ad poenitentiam conuerti: quae proinde sufficientia auxilia illos recipere sere omnium Molinae discipulorum sententia est; saltem si de remota receptione sermo sit.

At Sanctorum Augustini ac Thomae discipuli, vt plurimum, e contrario adserunt Christum pro omnibus in indiuiduo hominibus aequaliter mortuum non esse; nec petiisse illum voluntate absoluta, efficaci, et consequente aeternam reprobos salutem; neque specialem illa gratiae auxilia, quae reprobis, etiam in Baptismo iustificatis, necessaria sunt vt actu in iustitia perseuerent; neque tandem petiisse efficaciter auxiliorum sufficientium collationem pro paruulis infidelibus, quibusdamque obcaecatis peccatoribus; quae propterea actu illa non recipiant, exhibita licet et praeparata illa sint. Adserunt enim (vt rem duobus verbis absoluamus) ratione pretii, quod Christus Patri obtulit pro omnibus in indiuiduo hominibus, siue praedestinati, siue reprobis, sufficienter mortuus fuit; meritum tamen mortis quam passus est, omnibus non adplicari. Quam nos doctrinam ambabus, vt dicitur, amplectimur vlnis; atque ab obiectionibus quibuslibet vindicabimus, postquam haereticorum conatus frangere fuerimus adsequuti. Duae ergo argumentorum classes pro ordine conciliando instituiamus.

Ad primam ergo haereticorum argumenta reuocamus. Horum primum est: Christus pro solis suis ouibus mortuus est: ipse enim Ioan. x. ait: "animam meam pono pro ouibus meis." Atqui ouium nomine soli praedestinati intelliguntur: nam de ouibus, de quibus ea prolulerat v. ii., sic loquitur Christus ipse vv. 17. 18. 19. "oues meae vocem meam audiunt; et ego cognosco eas, et sequuntur me; et ego vitam aeternam do eis; et non peribunt in aeternum; et non rapiet eas quisquam de manu mea," etc.

Secundum: Matth. xxvi. legitur: "hic est sanguis meus noui Testamenti, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum." Et

ad

ad Hebraeos ix: "Christus semel oblatu est ad multorum exhaurienda peccata." Non ergo pro omnibus, nec pro omnium peccatis mortuus et oblatu est.

Tertium: Augustinus variis in locis docet, illos tantummodo a Christo fuisse redemptos, qui reuera saluantur; potissimum vero ad Euodiu[m] scribens haec habet: (2) "non perit vnus ex his, pro quibus mortuus est Christus." Atqui reuera non saluantur omnes, sed multi pereunt: ergo.

Quartum: Eadem sane ratio est de Christi morte ac de eius oratione. At Christum non orasse pro omnibus constat praecipuis ex illo Ioan. xvii: "non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi: insuper et constat ex eo, quod omnis Christi oratio semper fuerit exaudita, dicente ipso apud Ioan. cap. xi. : "Pater, sciebam quia semper me audis." et Paulo scribente ad Hebr. v. : "exauditus est pro sua reuerentia." Ergo nec pro omnibus mortuus est, quum pro omnibus non fuerit exauditus.

Cui quidem argumentationi robur accedere existimant ex Augustini et Thomae auctoritate. Augustinus, aiunt, scribit: "si de aliquibus ita Ecclesia certa esset, vt qui sunt illi etiam nosset, qui licet adhuc in hac vita sint constituti, tamen praedestinati sunt in aeternum ignem ire cum diabolo, tam pro his non otaret, quam nec pro ipso." At Christus certo sciebat quinam essent praedestinati ad ignem: ergo. Sanctus autem Thomas, inquit, aperte docet; Christum nullatenus orasse pro omnibus reprobis: nam Syluius in tertiam partem scribens, absque distinctione vlla Christi orationem pro crucifixoribus ad aliquos restringit: vt testantur Duacena Theologicae facultatis Theologi in sua Censura, data xxii. die Augusti anni 1722: addentes praeterea, Syluium praeuissse hac in re S. Thomam: non ergo Christus pro omnibus orauit ex S. Thomae sententia.

In secunda classe haec catholicorum Theologorum nobis aduersantium argumenta locamus. Primum: largitur Deus auxilia ad salutem sufficientia iis omnibus quos vult saluos fieri: qui enim finem alicui vult, et media ipsa vult quibus finem adsequi valeat. Atqui Deus vult paruulos omnes saluos fieri, quum vere illi homines sint, proindeque ea Apostoli sententia ex i. ad Timotheum comprehendantur, "qui vult omnes homines saluos fieri, et ad cognitionem veritatis venire:" ergo.

Se-

Secundum : Christus et pro omnibus paruulis mortuus est ; vepote pro omnibus hominibus : et paruulis ergo auxilia ad salutem sufficientia actu confert.

Tertium : Iniustitia quaedam in Deo esset si infidelibus Deum ratione cognoscentibus moresque suos ad eiusdem rationis normam componentibus gratia sufficiens ad credendum non tribueretur. Sequeretur deinde damnari infideles ob defectum rei , quam nec proxime , nec remote habere potuissent.

Quartum : Iure meritoque damnata fuit ab Inquisitoribus Romanis coram Alexandro Papa VIII. haec propositio : » Pagani , Iudaei , » Haeretici , alique huius generis , nullum omnino accipiunt a Iesu » Christo influxum ; adeoque hinc recte inferes in illis esse voluntatem nudam et inermem , sine omni gratia sufficiente. « Atqui eiusmodi propositio eandem videtur continere doctrinam ac adsertio nostra ; nempe non dari gratiam sufficientem infidelibus , qui nihil vquam de Euangelio audierunt : ergo.

Quintum Ioannis I. legimus : » illuminans hominem omnem venientem in hunc mundum. « Atqui illuminatio illa de illuminatione » per gratiam saltem sufficientem intelligi debet : ergo omnibus quantumuis obcaecatis et induratis sufficiens auxilium gratiae datur.

Sextum : Apud Isaiam cap. v. haec habentur : » quid debui vltra facere vineae meae , et non feci ? « Ex quibus haec conficitur argumentatio : excaecati et obdurati , si quum vrget confessionis aut alterius rei agenda praecipitur , omni gratia etiam sufficiente destituti sunt , respondere poterunt , » debuisti gratiam nobis largiri , qua » possemus conuerti , et alia praecipere implere : « ergo.

Septimum : Prouerborum cap. I. dicitur : » sapientia foris praedicat ; in plateis dat vocem suam , « cet. » Vocauit , et renuistis : extendi manum meam , et non fuit qui aspiceret. « Et Isaias lxx : » expendi manus meas tota die ad populum incredulum , cet. « Ezechielis quoque cap. xviii. : » numquid voluntatis meae est » mors impij , dicit Dominus Deus , et non magis vt conuertatur , et viuat ? « Postremo : Apocalypseos cap. iii. : » ego sto » ad ostium , et pulso. Si quis aperuerit mihi ianuam , introibo , et » coenabo cum eo. « Ex quibus haec conficitur argumentatio : Qui foris praedicat , et in plateis ; qui tota die expandit manus suas ad induratos et obcaecatos ; qui illorum non vult mortem , atque ad con-

rum ostium stat et pulsat , gratiam sane eisdem ad conuersionem sufficientem largitur. Haec facit Deus : ergo.

Octauum ex Ecclesiae definitionibus promunt. In cap. *Firmiter* definitum est , hominem lapsum per veram posse semper poenitentiam reparari. Deinde , statutum a Synodo Tridentino est , (3) quod » Deus sua gratia semel iustificatos non deserit. « Et Synodus Senonensis in Decreto xv. de libero arbitrio , haec habet : » nec tamen » rae gratiae necessitas libero praedudicari arbitrio , quum illa semper » sit in promptu , nec momentum quidem praetereat , in quo Deus non » stet ad ostium , et pulset. « Concilium quoque Coloniense sic de Sacramento Poenitentiae loquitur : (4) » nullus est peccator tam » lestrus , cui Deus , quoad in hac vita superstes fuerit , hanc gratiam » penitus subtrahat. «

Nonum ex Patribus depromptum est huiusmodi. Prosper aperte docet , (5) gratiam omnibus hominibus dari ; proindeque et excaecatis et obduratis. Ait enim : » elaboratum est quantum Dominus ad » iuuat , vt non solum in nouissimis diebus , sed etiam in cunctis » retro seculis gratia Dei omnibus hominibus adfuerit. Quod quidem » ex eo probat , quod ex Apostolo Christus omnium hominum saluator » sit : » Dicendo , ait , quod est saluator omnium hominum , confirmauit » uit bonitatem Dei super omnes homines esse generalem. «

Augustinus (6) sic de illis loquitur , qui de ignorantiae et difficultatis poena ex Adam transfusa quaeruntur. » Recte enim fortasse » quaerentur , si erroris et libidinis nullus hominum victor existeret. Quum vero vbique sit praesens , qui multis modis per creaturam sibi Domino seruientem auersum vocet , doceat credentem , consoletur sperantem , diligentem adhortetur , conantem adiuuet , exaudiat deprecantem , non tibi deputatur ad culpam quod inuitus ignoras. « Et in Sermonibus super Psalmos : (7) » si nolis curari vultuum , admonet vt cureris , et auersum reuocat , et refugientem » quodam modo ad se venire compellit et adtrahit. In omnibus implet , quod dictum est , misericordia eius praueuiet me. « Item : (8) » vocat vndique ad correptionem ; vocat vndique ad poenitentiam ; vocat beneficiis creaturae ; vocat impertiendo tempus viuendi ; vocat per lectorem ; vocat per tractatorem ; vocat per intimam

Tom. III.

P

» co-

(3) Sess. vi. cap. 11.

(6) De nat. et grat. cap. 67.

(4) In Enchiridio.

(7) Sermo 11. in Psal. 58.

(5) Lib. 11. de Vocat. gent. c. 10.

(8) In Psal. 111.

» cogitationem ; vocat per flagellum correptionis ; vocat per misericordiam consolationis. « Insuper in expositione quorundam propositionum ex Epist. ad Romanos, (9) haec profert : » non ergo hoc illi » (Pharaoni) imputatur, quod tunc non obtemperaret, quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat ; sed quia dignum » se praebuit, cui cor obduraretur praecedenti infidelitate. « Ergo quum Pharaoni, licet obdurato, peccata imputata fuerint, adfuisse illi gratiam, per quam ea peccata vitare poterit, dicendum erit.

Paullus Orosius scribit : (10) » mea semper haec est fidelis et indubirata sententia, Deum adiutorium suum non solum in corpore » suo, quod est Ecclesia, cui specialia ob credentium fidem gratiae » suae dona largitur, verum etiam vniuersis in hoc mundo gentibus » propter longanimitatem sui aeternamque clementiam subministrare ; non » vt tu adseris cum discipulo Coelestio, cui iam apud Africanam Synodum occulta illa impiorum dogmatum natura contusa est, in solo naturali bono, et in libero arbitrio generaliter vniuersis vnam » gratiam contributam ; sed speciatim quotidie per tempora, per dies, » per momenta, per atomos, et cunctis et singulis ministrare. « Et infra : » euidentissime declaratum est, nemini hominum deesse Dei » adiutorium, praesertim quum et seductor instet, et insit infirmitas. «

Sanctus autem Thomas haec docet : (11) » si aliquis nutritus in syluis, vel inter bruta animalia, ductum rationis naturalis sequeretur in adpetitu boni et fuga mali, certissime est credendum, quod » ei Deus, vel per internam inspirationem reuelaret ea, quae sunt » ad credendum necessaria, vel aliquem fidei praedicatorum ad eum » dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium. « Et in Epist. Paulli ad Hebr. scribens : (12) » gratia nulli deest, sed omnibus quantum » in se est, se communicat, sicut nec Sol deest oculis caecis. « Similiter in prima Parte Summae Theologiae : (13) » Deus, inquit, non » deficit ab agendo, quod necessarium est ad salutem. Item (14) Lex » noua, ait, quantum est ex se, auxilium dar ad non peccandum. » Postremo, contra Gentes scribens, sic loquitur : (15) » Deus quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare. « Ex quibus S.

Tho-

(9) Propos. LXII.

(10) In lib. de arbit. libert.

(11) Quaest. XIV. de Verit. art. 2.

(12) In cap. XII.

(13) Quest. LXIX. art. 2.

(14) Prim. Sec. q. 106. art. 1. ad 2.

(15) Lib. III. cap. 169.

Thomae locis sane cuiuscumque nulli hominum gratiam ad salutem sufficientem deesse.

Decimum tandem argumentum ex multiplici ratione integratur. Prima : Deus excaecatis et obduratis praecipit conuersionem ; praecipit quoque, vt tentationes quibus vrgentur, superent ; praecipit insuper mandatorum obseruationem. Confert ergo illis sufficientem gratiam vt haec omnia praestare valeant ; quum absque gratia impossibilia ea sint : atqui nec conuersio, nec tentationum victoria, nec Decalogi obseruatio, impossibiles obcaecatis et induratis sunt, aenite Tridentino Concilio : (16) » Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet facere quod possis, et petere quod non possis : « ergo. Nam vt per gratiam mandatum sit peccatoribus illis possibile, necesse est, vt Deus eis gratiam conferat, quemadmodum vt quid possibile per amicum sit allici, oportet vt amicum suum illi auxilium praebet.

Secunda : Induratus, qui gratia sufficiente destitutus peccaret, non peccaret libere, sed necessario : ille enim necessario peccat, qui bonum operari non valet. Atqui induratus destitutus gratia bonum non posset operari, quum ad illud posse operari sufficiens gratia, quae caret, requiratur : ergo.

Tertia : Excaecati et indurati admonendi sunt vt a peccatis respiscant, ac corripiendi quod illa perpetrarint. Deus ergo gratiam eis largitur, quae admonitiones illas et correptiones comitetur : alioquin frustra a Pastoribus adhiberentur ; nempe non magis possent illis prodesse, quam surdis et caecis prosint.

Quae tamen argumenta non est admodum difficile soluere. Itaque primum illud primi ordinis ex verbis Christi Domini Ioan. x. hac distinctione euanescit : Pro suis tantum ouibus Christus mortuus est, quantum ad inefficacem, perfectam, et integram liberationem a massa perditionis, concedo : quantum ad inefficacem, imperfectam, et incoeram liberationem, nego. Efficax, perfecta, et integra liberatio a perditionis massa posita est in tribus donis simul acceptis, vocatione nimirum, iustificatione, et perseuerantia vsque in finem. Inefficax vero, imperfecta, et incoera in vocatione tantum, aut in vocatione simul cum iustificatione. Passus ergo Christus mortem fuit, quod ad hanc posteriorem liberationem adtinet, non pro solis electis : etenim sunt complures reprobi, qui imperfectam illam liberationem ex Christi morte in tempore conse-

P₂

quun-

(16) Sess. VI. cap. 2.

quantur; quum contra praedestinati perfectam liberationem ex ea adipiscantur. De his enim, non de illis, dictum est: »ego vitam aeternam do eis, et non peribunt in aeternum, et non rapiet eas quisquam de manu mea.«

Ad secundum dicendum: Vsitata in Scripturis phrasi per multos saepe omnes intelligi. Sic ex. gr. Apost. ad Rom. v. dicit: »iugitur sicut per vnus delictum in omnes homines in condemnationem; sic et per vnus iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae. Sicut enim per inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi; ita et per vnus obediendum iusti constituuntur multi.« Quo in loco Paullus, quos *omnes* dixerat in primo membro propositionis, eosdem *multos* dicit in secundo. Sunt huius rei exempla alia Matthaei iv. et Marci xx. Sed et responderi potest ex S. Thoma, (17) Christum et pro multis, et pro omnibus esse mortuum: pro multis quidem quoad efficaciam et adplicationem; pro omnibus vero quoad sufficientiam oblatis pretii, quo etiam sensu Matthaei verba exponit Catechismus Romanus. (18)

Neque obest huic doctrinae, quod *omnes* in Scriptura vsurpetur quandoque pro aliquibus tantum, seu pro multis; vt Ioan. xii: »si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum;« et tamen Christus non *omnia* trahit ad se. Et i. ad Corinth. xv: »sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo *omnes* viuificabuntur: neque tamen *omnes* viuificantur, sed ii tantum, qui sunt via Christi membra per caritatem. Ex quo enim ly *omnes* quandoque accommodatur pro aliquibus tantum, inepte infertur, semper sic sumi, nunquam distributue. Ex circumstantiis enim locorum, subiecti, argumenti, aliorumque optime intelligitur, quandonam accommodatur, quandonam distributue accipi debeat. Porro ostensum a nobis fuit particulam *omnes* necessario accipiendam distributue in illo loco, »Christus mortuus est pro omnibus,« ob circumstantias adiunctas.

Tertium solutione supra data exponitur: Non perit vnus ex his, pro quibus mortuus est Christus, voluntate consequente et quoad efficaciam, concedo: Voluntate antecedente et quoad sufficientiam, nego. Vel etiam dici poterit, neminem periri a Christo ex impotentia, secundum illud Ioan. x: »nemo rapit oves meas de manu mea:« non autem quod nullus pereat ex propria malitia.

Quartum plurima continet, quae hoc ordine soluuntur. Sunt
Theo-

(17) In locum Matthaei.

(18) P. II. cap. 4. Sect. 23.

Theologi negantes aequam esse habendam rationem de morte ac de oratione Christi: quoniam, inquit, Christi mors beneficium est generale pro totius generis humani reconciliatione oblatum, et oratio est quid magis particulare respiciens adplicationem meritorum huius beneficii generalis ad aliquos particulares effectus: vnde potuit mori pro his, pro quibus non orauit. Nos tamen, admissa propositione maiori, hoc pacto minorem distinguimus: Christus non orauit pro omnibus, oratione procedente a voluntate consequente, et absoluta, esto: oratione proueniente a voluntate antecedente et conditionata, nego. Oratit Christus pro salute omnium oratione a voluntate, qua eam volebat, proueniente, quae antecessens fuit; non oratione a consequente voluntate proueniente. Oratit propterea pro mundo, non speciali oratione de qua Ioan. xvii; sed generali, et a voluntate antecedente procedente. Exaudita autem omnis Christi oratio perpetuo fuit, quae a consequente voluntate proueniret.

Nec aliquid roboris argumento accedit ex auctoritate Augustini et Thomae. Primum enim sic nonnulli exponunt, vt dicant longum esse discrimen inter Christum et Ecclesiam, videlicet quod Christus sit prouisor vniuersalis, cuius officium sit omnibus necessaria prouidere; non sic Ecclesia, quae particularis prouisor est. Verius tamen cum aliis respondemus, loqui Augustinum de oratione profecta ex voluntate absoluta et consequente, qua Ecclesia peteret absolute salutem reprobatorum, qua reprobi sunt. Colligunt hanc responsionem ex ipsius Augustini scopo: nam disputat inibi Sanctus Doctor aduersus adserentes, in iudicio Dei omnibus reis propter Sanctorum preces esse parcendum; proindeque nullum impium finaliter, et in aeternum fore damnandum. Quem errorem vt refellat Augustinus, scribit, quod si res ita se haberet, Ecclesia etiam nunc orasset pro Diabolo et Angelis eius, quod tamen non facit. Additque, quod si certo sciret qui sint reprobi, pro eis non oraret, ea scilicet oratione, quae ex voluntate absoluta et consequente procederet, et qua veller, vt reprobi, qua reprobi, saluarentur. Haud tamen negat Augustinus, quod pro eisdem oraret oratione procedente ex voluntate generali et antecedente eorum salutis.

Sanctus autem Thomas verissime ibi argumento quod sibi obiecerat, respondet, Christum scilicet Dominum non orasse pro omnibus crucifixoribus oratione illa, quae semper exaudita fuit; seu oratione proprie ac simpliciter dicta, absoluta, et efficaci, de qua erat
quaes-

quaestio. Atque hac sua responsione Syluius, ceterisque discipulis praeiulit. Consulatur ipse S. Doctor. (19)

Quid vero Syluius? Quid reliqui Sancti Thomae discipuli? Scilicet adhibita ab illo est eadem Magistri distinctio, quum ad aliquos ex crucifixoribus orationem Christi restringeret; vt videre est in ipsa Syluii littera. Reliqui vero omnes constanter eam distinctionem tenuere; adeo vt ne vnum, ex antiquioribus etiam, reperire fas sit, qui Sanctorum Doctorem non eo sensu intelligat, explicetque, quo se ipse explicuit, explicantque iuniores.

Ad secundam argumentorum classim venientes, primum solutus ex his quae alibi dicebamus, vt varios Paullini testimonii sensus exhiberemus. Recenset praecipuos Sanctus Thomas, ab Augustino doctus, hisce verbis: (20) »dicendum, quod illum verbum »Apostoli, quod Deus vult omnes homines saluos fieri, cet., po- »test tripliciter intelligi. Vno modo, vt sit admodum distributio se- »cundum hunc sensum, Deus vult saluos fieri omnes homines qui »saluantur; non quia nullus homo sit quem saluum fieri non velit, »sed quia nullus saluus fit quem saluum fieri non velit, vt dicit Au- »gustinus. Secundo potest intelligi, vt fiat distributio pro generibus »singulorum, et non pro singulis generum: secundum hunc sensum, »Deus vult de quolibet statu hominum saluos fieri, mares et foem- »nas, Iudaeos et Gentiles, paruos et magnos; non tamen omnes »de singulis statibus. Tertio secundum Damascenum, intelligitur de »voluntate antecedente, non de voluntate consequente; quae qui- »dem distinctio non accipitur ex parte ipsius voluntatis diuinae, in »qua nihil est prius vel posterius; sed ex parte volutorum.« Qualiter ex his S. Thomae explicationibus admissa euacuatur, ne remore quidem paruulis omnibus, qui sine Baptismo moriuntur, gratiam quae satis sit ad salutem, dari, sed id vnice, exhibita parataque pro eis quoque auxilia remore sufficientia fuisse.

Pro secundo soluendo neganda est illatio. Quamuis enim ex Christi morte, atque ex eius voluntate antecedente, quae eadem cum voluntate Patris est, colligi possit, omnibus praeparata fuisse media quae ad salutem sufficientiant, et virtutem sanguinis Christi fuisse pro omnibus sufficientem; colligi tamen non potest ea media omnibus actu conferri: vt enim loquitur Catechismus Romanus: »si »eius

»eius virtutem inspiciamus, pro omnium salute sanguinem a Saluatore effusum esse fatendum erit: si fructum; si fructum, quem ex eo homines »perceperint, cogitemus, non ad omnes, sed ad multos tantum eam »utilitatem peruenire facile intelligemus.«

Ad tertium dicendum: iniustitiam habere tantum locum in eis qui digni sunt, non vero in indignis. At infideles omnes, et propter originale peccatum, et propter actualia indigni prorsus gratia, qua ad fidem venire possint, sunt. Sed ex dici potest: Infideles, de quibus agitur, non esse damnandos, quod fidem non habuerint, sed propter originale peccatum, pluraque actualia, quorum vel per omissionem, vel commissionem in legem naturalem, voluntarie rei facti sunt. S. Thomae est haec responsio. (21)

Quarto sic occurrit: damnatam propositionem quam longe distare a nostra adsertione: nam in ea sermo instituitur copulatiue de Paganis, Iudaeis, Haereticis, aliisque hominibus, qui in sinu Ecclesiae non sunt: vnde potuit absolute damnari ratione Iudaeorum, Haereticorum, ac plurium aliorum qui in Ecclesia non sunt, quamuis relate ad Paganos vera illa sit. Quinimmo, quum illius propositionis subiectum, nempe *Pagani*, indefinitum sit, proindeque secundum exactae logices regulas de omnibus omnino Paganis intelligatur, siue aliquid de Euangelio audierint, siue non audierint, siue Deus aliquod credulitatis initium eis fuerit largitus, siue non largitus fuerit. Contra vero in nostra adsertione subiectum illud definitum sit; restrictum scilicet ad Paganos illos, qui nihil vnquam de Euangelio audire potuerunt, nihil certe commune illae inter se habent.

Quinti solutio ex S. Thoma haec est: (22) Verbum Dei illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum per lumen rationis, iuxta illud Psalmi iv: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*. Quod si laudata Ioannis sententia intelligatur de illuminatione per gratiam, intelligenda erit vox illa *mundum* de mundo christiano; ita sane vt sensus sit, cum hominem qui per Baptismum non fidei, sed sincere Christi discipulus sit, illuminari per doctrinam et gratiam actualem, si sit adultus; et per solam gratiam sanctificantem, si nondum ratione sua fruatur. Quin et fideles ipsi obdurati et excaecati, quandoque per actualem gratiam fuisse illuminatos haud repugnamus; nimirum priusquam in voluntariae obdurationis poenam sibi ipsis fuerint relicti; neutiquam vero postquam in miserimum illum

sta-

statum per repetitos actus inciderint, et quoties posthac tentatio virget, aut instat praeceptum: tunc enim aequum est, vt subtractione gratiae puniantur. Postremo, adducta Ioannis sententia per distributionem adcommodam accipitur ab Augustino et Thoma; non quia nullus est hominum qui non illuminetur, sed quia nisi ab ipso nullus illuminatur, vt primus loquitur. (23)

Ad sextum dicatur: Non posse excaecatos et induratos id Deo obiurganti respondere: neque enim Deus gratiam cuique debet: alioquin *gratia*, vt Paulus ait, *non esset gratia*. Si autem nulli Deus gratiam debet, potissimum iis non debet, qui per innumera scelera ac flagitia indignos sese reddiderunt. Insuper adscribere illi tenentur suam praecepto conuersionis inobedientiam, non Deo, sed iniquitati per primum parentis peccatum contractae, ac per plures iniquos actus maxime liberos aductae. Desumpta est haec responsio ex Augustino. (24)

Septimum ex variis Scripturae locis compactum soluitur dicendo: Intelligi ea omnia loca de vocatione ad conuersionem per auxilia extrinseca; scilicet respectu Iudaeorum, ad quos praecipue spectant Prophetarum oracula, per legis manifestationem, per Prophetarum exhortationes, aliaque eiusmodi. Neuiquam vero intelligi de vocatione per auxilium interius, per bonae voluntatis, ne incoatae quidem subministrationem. Demus tamen libentissime, quod certe falsum est, intelligi illa de vocatione per gratiam interiorem; non illico probant fuisse Iudaeis praesentem eam vocationis speciem, quoties vrgebat tentatio, vel adimplendum erat praeceptum: non enim aliud sonant voces illae *tota die*, quam fuisse eos ad conuersionem vocatos, et Mosaicae legis tempore, et tempore Euangelii, vt exponunt Interpretes.

Orauum facile est discutere. Rectissime quidem in cap. *Firmiter* dicitur, posse hominem lapsum per poenitentiam reparari; quoniam potest Deus hominem illum gratia praeuenire. Vt enim adposse Augustinus scribit: „nemo dicit sic hominem factum, vt de iustitia quidem possit in peccatum ire, et de peccato ad iustitiam redire non possit: sed vt in peccatum iret, sufficit ei liberum arbitrium; vt autem redeat ad iustitiam, opus habet medico, quia sanus non est; opus habet viuificatore, quia mortuus est.“ Hunc

(23) In Enchir. cap. 103.

(24) In libr. de corrept. et grat. cap. 6.

tamen medicum quandoque impium deserere Augustinus ipse paulo inferius tradit. Ad Concilia quod spectat, Tridentinum apertissime de iustificatis loquitur; nostramque propterea adseritionem amplius firmat. Senonense autem et Colonense prouincialia Concilia sunt atque possunt commode exponi. Nam primum dicit, adesse semper gratiam, quatenus est *in promptu*, singulis videlicet praeparata: omni etiam momento Deum stare ad ostium, et pulsare; nec tamen singulos homines pulsantem interius sentire, quia alio distracti sunt: itaque non interior, sed exterior eorum gratia est. Secundum vero Concilium consulto vocem *penitus* addidit, vt designaret cuilibet peccatori scelestissimo quamdiu in via est, non omnino gratiam subtrahi, quia interdum illustrationes recipit, aut saltem ius ad Sacramenta habet, quibus peccata delentur.

Nonum argumentum hoc ordine soluendum est. Prosper aperte docet exteriorem gratiam omnibus hominibus dari, concedo: gratiam interiorem, nego. Nemp cap. iii. gratiam communem suadet, quia Deus quosdam (Gentes nimirum) ad se cognoscendum, coeli et terrae testimoniis conuenit; alios (Iudaeos nempe) doctrina legis, Prophetarum oraculis, miraculorum signis adiuuit. Cap. v. gentes quae Decalogi legem non obseruauerunt, ideo esse inexcusabiles probat, non quidem quod gratiam habuerint, sed quod doctrinae mensuram sibi in creaturis oblatam neglexerint. Quod si de gratia interna loquutum velint Auctorem librorum de vocatione Gentium, accēpisse illum gratiam non simpliciter et absolutae, sed per distributionem adcommodam dicemus. Scilicet gratiam internam semper, seu temporibus, et legis naturae, et legis mosaicae, et legis euangelicae, datam esse omnibus hominum generibus; non ita singulis generum, vt consuevit in Scholis dici. Sed et addendum postremo loco libros de vocatione Gentium falso adscribi Prospero.

Augustinus hoc tantum adserit de natura et gratia scribens, nullum posse iuste suam ignorantiam in sui excusationem adferre, quia Deus, aut per legem scriptam, aut per naturalem, aut per Euangelii praedicationem homines omnes instruit et vocat: adeo vt nemo vnus sit, qui ignorantiam superare non valeat sui ipsius conscientia, rerumque spectabilem contemplatione; et qui fidei mysteria ignorat, ea ab euangelizantibus audire potest; et si non potest, non ei imputatur ad culpam. In Psalm. vero lvm. scribens, de iis loquitur quorum Dominus factus est susceptor, vt in omnibus eorum ope-

ribus singularem exerceat prouidentiam. Et quidem si quid ex hoc testimonio euinceretur, adesset singulis, nedum gratia sufficiens, sed et efficax, et quodammodo compellens et adtrahens. Reuincitur eadem responsione obiectio desumpta ex Enarrat. in Psalm. cii.

Vltimum Augustini testimonium probat certe Pharaonem, obduratosque huic similes, quolibet gratiae auxilio destitutos fuisse: neque enim de eo qui sufficienti gratia adiuuatur, dici poterit quod de Pharaone Augustinus dicit, »quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat.« Quoniam vero dignum se praebuit Pharaon, cui cor obduraretur, peccauit, eique fuit imputatum: sicut et peccare obduratos alibi Augustinus tradiderat. Itaque dum Augustinus ait »non hoc illi imputatur,« sic venit exponendum, quod tunc primum non meruit non obtemperare. Profecto quum haec Augustinus scripsit, arbitratur initium fidei esse a nobis determinantibus gratiam. Sed quam ante Episcopatum opinionem expresserat, postea retractauit. (25)

Orosii testimonium nostrae sententiae fauere liquido constat. Ille enim aduersus Pelagianos adserentes posse vnumquemque per naturam et liberum arbitrium salutem quaerere et ingemiscere, licet adiutorio Dei tandem tribuerint salutis consequutionem, et oblicentes Zachaei exemplum, qui desiderabat Deum videre, et ideo salus domui eius facta est, ait: »numquid si vnus credidit, statim vniuersa domus sine peccato fuit?« Quibus aperte tradit, Zachaei familiam antequam crederet ille, non habuisse initium illud salutis; id est, posse quaerere et ingemiscere; quale initium in natura, et libero arbitrio Pelagius stantebat. Reponentibus autem Pelagianis: »Quomodo ergo peccabunt, qui destituti sunt gratia, et non habent ex se posse quaerere et ingemiscere? Occurrit Orosius dicens, quod gratia ad libertatem peccandi necessaria non est illa specialis, quam Coelestius et Pelagius indicant in solo bono naturae omnibus contributam; sed veritatis notitia, et lumen ipsum rationis adiutum testimonio, et distributione elementorum; atque id per atomos, et per momenta singulis ministrari, et necessarium esse ne imputetur peccatum: licet ad recte agendum requiratur praeterea specialis gratia; a natura et libero arbitrio diuersa. Consulatur ipse Orosius.

Sancti Thomae loca expeditam habent interpretationem. Quod enim ex quaestionibus de veritate sumitur, verum habet; sed puer

il-

(25) Lib. 1. Retract. cap. 23.

ille non posset rationis ductum sequi sine gratia, quae ipso S. Thoma docente, quibusdam datur, quibusdam non datur. Constat siquidem ex ipso Praeceptore Angelico, (26) quod »adpetitus voluntatis rationalis sequitur propter corruptionem naturae bonum priuatum, nisi sanetur per gratiam Dei.« Quod in puero illo contingeret ex carnis concupiscentia progenito. »Quidni vero si puero illi superna aliqua illustratio adsit, quae tamen et a caecitate poenali dispellatur, et a voluntate in malum procliuu pessunderetur? Haud repugnabimus.

Reliqua S. Thomae testimonia generalem hanc responsionem habent. Ea nempe demonstrare tantummodo Deum, quantum in se est, omnibus auxilia praeparare, quae insuper illis subministrat, qui nullum obicem ponunt: quamquam istud non ponere, aut remouere gratiae munus sit quae aliquibus denegatur, vt docet ipse Sanctus Thomas. (27) Sed singula exponamus. Et in primo quidem S. Thomas de gratia habituali, vel actuali efficaci loquitur; quas illi dari vult, qui ad eam recipiendam sese, vt par est, praeparauit. Nam verbis illis, »gratia nulli deest,« haec alia praemittit, »tamen oportet quod homo faciat quod in se est.« Quam insuper praeparationem ex gratia esse adserit scribens: »dicendum est, quod hoc ipsum quod aliquis non ponit obstaculum, ex gratia prouenit.« Vt igitur inde inferatur, gratiam de qua loquitur, nulli deesse, oportet in ea S. Thomam fuisse sententia, quod gratia ad praeparationem illam ad non ponendum illud obstaculum requisita, omnibus detur. Id quod S. Thomas nedum non docuit, sed docuit contrarium.

Dum vero ait in Summa Theologica, quod Deus non deficit ab agendo quod necessarium est ad salutem, non sic intelligendus est, vt velit, Deum ab agendo non deficere, quoniam ea agere debeat, vel teneatur; tametsi ea agere potens sit; proinde eiusmodi dum agit, haud ipsi adscribitur peccatum, aut perditio impii, quemadmodum adscriberetur naturae naufragium nauis, si ea non ageret, quae ad nauis salutem sunt necessaria, quaeque et potest, et teneatur agere. Desumpta est responsio haec ex ipso S. Thoma. (28)

Vbi autem dicit, quod lex noua, quantum est ex se, auxilium dat ad non peccandum; non de actuali, sed de habituali gratia verba facit. Querit enim ibi, an lex noua iustificet, quod proprium ha-

Q 2

bi-

- (26) Prim. Sec. q. 109. art. 3. et in ipsa lect. 111. in eap. 12. Epist. ad
 (27) In 111. cont. Gent. cap. 160. Hebr. (28) Prim. Sec. q. 79. art. 1.

bitualis gratiae est. Dato tamen et de actuali gratia S. Thomae fuisse loquarum, non inde colligitur eam dari obcaecatis et induratis: nempe licet lex noua, quantum in se est, det auxilium sufficiens, non sequitur, quod auxilium huiusmodi omnibus adplicetur. Quod propter peccati obstaculum euenire ipse S. Doctor adfirmat. (29)

Tandem contra gentes scribens aperte nostram confirmat sententiam. Paratum siquidem Deum dicit omnibus dare gratiam: gratiam quidem sufficientem: nam loquitur eo in loco de gratia, per quam possit homo Deum proximumque diligere, mysteriis reuelatis credere, et cuius ope in potestate illius sit aliquid explicite credere. Non ergo omnibus eam confert ex S. Thomae mente.

Decimum argumentum quod e ratione ductum est, hoc ordine solui desiderat. Prima quidem eius ratio, quae duo complectitur, duplici hac solutione; concedimus praepriis Deum praecipere obcaecatis et induratis conuersionem; praecipere quoque ut tentationes superent: nec tamen conferre illi gratiam sufficientem, sed tantum offerre. Negamus dein impiis qui gratiam non habent, praecipere simpliciter, et absolute impossibilia esse, vel dici debere. Ratio est: quia illud tantum dicitur impossibile, quod neque per proprias vires, neque per auxilium Dei facere possumus; proindeque quum excaecatus et induratus quilibet per gratiae auxilium conuertitur, tentationes superare, et Decalogum obseruare possit, dici nequit, quod Dei mandatum ei simpliciter et absolute sit impossibile; sed habita solum virium naturae ratione, ut docet S. Thomas. (30) Atque satis est, ut auxilium illud in extrinseca excaecati et indurati potentia sit; nec requiritur ut sit in intrinseca potentia. Vel quod in idem redit, sat est, quod illud valeat recipere, nec necesse est quod re ipsa illud recipiat actu, ipso S. Thoma docente. (31)

Nec tamen recte quis ex hac doctrina inferre poterit, et daemones, et homines iam in inferis damnatos diuina posse seruari mandata, quum et gratiae auxilium recipere possint; posse quoque hominem caecum absolute videre; hominem mortuum posse viuere; vtrumque scilicet ex Dei auxilio. Nam obcaecati et indurati recipere Dei auxilium possunt, inspecta Dei potentia ordinaria. At vero daemones, damnatique homines, quum iam in termino sint, id potentia vnice extraordinaria poterunt. Similiter et hac extraordinaria po-

(29) Prim. Sec. q. 106. art. 3. ad 2.

(30) Prim. Sec. q. 109. art. 4.

(31) Secunda Sec. q. 2. art. 5.

tentia potest caecus a Deo visum recipere, et mortuus ad vitam redire. Tradit hanc doctrinam S. Thomas. (32)

Ad secundam dicendum, quod induratus ille libere, non necessario peccaret: neque enim, ut quis sic peccet opus est, quod possit per gratiam quae praesens est, bonum operari; quia non requiritur ad libertatem indifferentiam contrarietatis seu specificationis, hoc est, ad bonum et malum; alioquin Christus liber non fuisset, quum malum non potuerit operari; sed satis ad libere peccandum est contradictionis indifferentia; hoc est, ut ita intra idem genus boni aut mali haec vel illa boni aut mali species eligi possint; quae quidem indifferentia in indurato sufficiente gratia destituito reperitur; qui hanc illamque peccati speciem eligens, aliam etiam eligere potest. Docet id S. Thomas. (33) †

Tertiae rationis haec est solutio: Quum nesciant Pastores, an Deus suam gratiam induratis sit daturus, necne; tenentur ex officio quemcumque peccatorem admonere atque corripere, diuinaeque prouidentiae admonitionum, correptionumque suarum committere euentum. Et licet Deus admonitione et correptione non adhibitis, impium conuertente possit, passim tamen non conuertit, nisi admonitiones correptionesque praecesserint: quemadmodum licet absque praedicatione Euangelii fidem largiri possit, nisi tamen ea praecesserit, non solet infidelem ad fidem conuertente. Desumpta est haec responsio ex Augustino scribente: (34) »haec est correptionis vtilitas, »quae nunc maior, nunc minor pro peccatorum diuersitate adhibetur, et tunc salubris, quando supernus medicus respicit. Non enim »aliquid proficit, nisi quum facit ut peccati sui quemque poeniteat. »Et quis hoc dicat, nisi qui reperit Apostolum Petrum negantem, et »fecit flentem? . . . Sed quare isti sic, illi aliter, atque alii aliter, »diuersis, et innumerabilibus modis vocentur, ut reformentur, ab »sit ut dicamus iudicium luti esse debere, sed figuli.«

(32) In Quaest. disput. q. 24. de verit. art. 11.

(34) In lib. de corrept. et gratia, cap. 5.

(33) Lib. 111. cont. Gent. cap. 166.

*Nota. Item
Exo de de:
pote bene
Al impium
no arguit
de la im-
possibilitate
reclusa
gratia
sufficiens*